Posamezna številka 20 v.

87. številka. Maribor, dne 1 novembra 1918. Letnik X.

STRAŽA

Naročnina listu:
Celo leto . . K 12·—
Pol leta . . . „ 6·—
Četrt leta . . „ 3·—
Mesečno . . . „ 1·20
Zunaj Avstrije:
Celo leto . . „ 15·—
Posamezne številke 16 vinarjev.

Inserati ali oznanila se računajo po 18 vin od 6 redne petitvrste: večkratnih oznanilih v popust.
„Straža“ izhaja v pondeljek in petek popoldne.
Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravništvo: Maribor Koroška ulica. 5. — Telefon št. 113.

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Z uredništvom se more govoriti vsak dan od 11.—12. ure dopoldne.

Proklamacija jugoslovanske vlade v Ljubljani.

Narodni svet prevzel vlado na Slov. Štajerju. — Nemško vojaštvo odhaja. — Avstr - grsko brodovje v p sesti Jugoslovanov. — Amerikanci in Angleži v Puli in Trstu Italijani v Reki. — Zmaga revolucij narjev na Ogrskem — Grof Tisza umorjen. — Naši izpraznjujejo Benecijo.

Kmetje, pozor!

Slovenci! Jugoslavijo imamo, Zdaj si jo moramo dobro urediti. Pri tem pa morajo pomagati vsi stanovi. Za zdaj je najvažnejše, da priskrbimo za naše ljudstvo potrebna živila. Naši bratje na Slovenskem Štajerskem ne smejo gladu umirati. Predsednik skupnega Narodnega sveta dr. Korošec je šel v Švico tudi zato, da zagotovi Jugoslaviji potrebnih živil iz Amerike takoj po sklepu miru. Do takrat pa si moramo sami pomagati.

Prehrana se je za zdaj takole uredila: Kakor dozdaj, bodo tudi zanaprej predpisovala okrajna glavarstva, koliko živil in živine je treba oddati. Kmetje! Ne branite se dati predpisanih reči! Vse kar bodete oddali, se bo porabilo za naše spodnještajersko ljudstvo in domače vojaštvo. Čez meje Spodnještajerske ne sme niti trohica oddanih reči. Za to nam jamčijo vsa naša okrajna glavarstva. Imenovani so vsi samo slovenski okrajni glavarji. Zaupajte njim! V Mariboru bo nadzorovalni urad za celi Spodnji Štajer, v katerem bo okrajni glavar, gg. dr. Anton Jerovšek, ravnatelj Cirilove tiskarne in poslanec Pišek kot prisednika. V Gradcu bo vso prehrano posebno še nadzoroval g. dr. Vekoslav Kukovec.

Brez dovoljenja imenovanih mož ne sme železnica prevažati nobenih živil. Kmetje! Zaupajte tem možem in oddajajte radi predpisana živila. Vse kar oddaste, se porabi edinole za naše domače ljudi. V tujino ne bo šlo nič več.

Ako bi ljudstvo ne dobilo živil, potem nastanejo nemiri, ropi in razna grozodejstva. Kakor se je pokazalo v Rusiji, bi pri nemirih največ trpeli ravno kmetje. Zato bo le v vašo korist, ako se ne branite oddaje. Ko pridejo živila od zunaj, potem bo kmetski stan rešen oddaj.

Kmetje! Še nekaj. Shranite skrbno vsa živila, ki jih imate, in varčujte ž njimi, da lahko v potrebi pomagate svojim sobratom domačinom. Oddajte le to, kar zahteva od Vas oblast, drugo pa shranite. Zadnji čas kar mrgoli po naših krajih ljudi iz Dunaja in Gradca ter iz raznih krajev nemške Štajerske, ki ponujajo za živila velike svote. Kmetje, ne dajte se preslepiti od visokih cen. Obdržite rajše blago, ki je več vredno, kakor današnji denar. Iz Spodnje Štajerske vun naj se ne proda ne žito, ne krompir, ne fižol, ne sadje, ne svinje, ne ovce, kratkomalo nič. Če imaš kake reči preveč, pomagaj z njo svojemu sobratu domačinu ali jo pa prodaj le kupcu, ki je določen od okrajnega glavarstva. Vsak, ki pomaga živila spravljati iz slovenske Štajerske na nemško, razdira Jugoslavijo in je izdajalec svoje nove domovine.

Za štaj. Narodni svet:
Dr. Karol Verstovšek,
predsednik.

V resnih trenotkih.

V tako resnem položaju kot se sedaj nahaja naša domovina, še nismo bili nikoli. Avstrije ni več, Jugoslavija še ni popolnoma urejena, vojsko je Nemčija z Avstrijo vred popolnoma izgubila, njih armade beže razkropljene pred sovražnikom in pred lakoto. Trst, Pulj in Reka so zasedene po Amerikancih, Angležih, Francozih in Italijanih. Našim krajem se bližajo resni in hudi časi. Na tisoče in tisoče dezerterjev, beguncev in roparjev se bo razlilo prihodnje dni po našem ozemlju. Bati se je, da bodo ropi, požigi in poboji na dnevnem redu. Ščitila nas ne bo ne armada, ker je ni, ne kdo drugi

V teh skrajno resnih časih svetujemo sledeče:

Zavarujte se na vse strani. Skrijte živila, da vam jih vseh ne odvzamejo, po vaseh in občinah pa takoj osnujte narodne straže za varstvo. Posamezni kraji naj zopet organizirajo med seboj ožjo zvezo, da se skupno varujejo pred napadi dezerterskih in drugih tolp. Skrbite za orožje. Ponoči naj bo v vsakem kraju stalna nočna straža več mož, katera naj takoj alarmira prebivalstvo, če bi pretila kaka nevarnost.

Proklamacija jugoslovanske vlade v Ljubljani

Dne 1. novembra ob 7. uri zjutraj se je vršila ob navzočnoti večtisočere množice v deželnem dvorcu v Ljubljani proklamacija slovenske narodne vlade. Vsa vlada, vojaštvo in policija se nahaja od dne 1. novembra nadalje v oblasti slovenske narodne vlade. V večernih urah je vladal v Ljubljani vzoren red in popolen mir. Narodna straža je vzdrževala varnostno službo. Vse vojaštvo in uradništvo je priseglo nov. vladi. Po prisegi se je vršila slovesna služba božja, katere so se novi člani vlade udeležili polnoštevilno. V Ljubljani in po vsej deželi vlada nepopisno veselje in navdušenje. Deželni predsednik grof Attems je v avtomobilu zapustil Ljubljano, ž njim vred pa tudi nemško uradništvo.

Vlada na Slovenskem

V Ljubljani so razglasili slovensko vlado, kakor so Hrvati za hrvatski del Jugoslavije proglasili svojo vlado. Slovenska vlada je tako-le sestavljena: Ministrski predsednik: vitez Pogačnik, notranje zadeve: dr. Brejc, uk in bogočastje: dr. Verstovšek, poljedelstvo: prelat Kalan, ljudska prehrana: dr. Tavčar, pravosodje: dr. Ravnihar, socialna oskrb: Anton Kristan, finance: dr. Kukovec, industrija in trgovina: dr. Triller, javna dela: Vladimir Remec, narodna bramba: dr. Pogačnik, promet: dr. Pestotnik, in ljudsko zdravstvo: dr. Brecelj.

Ljubljanska manifestacija.

Nad 60.000 ljudi je v Ljubljani v torek, dne 29. oktobra, na dan narodnega praznika, manifestiralo za jugoslovansko svobodo. Vsa Ljubljana je bila v cvetju in zastavah. Delo je očivalo povsod in vsstilne ter trgovine so bile zaprte.

Ob 6. uri zjutraj je bila budnica igrale so tri godbe.

Ob 9. uri se je začel premikati sprevod po ljubljanskih ulicah. Otvorili so ga konjeniki: Orli in Sokoli. Nato so se vrstili okinčani vozovi iz okolice, ženstvo, socialni demokratje z 4 rdečimi zastavami. Pred deželnem dvorcu se je sprevod ustavil. Spre govoril je ravnatelj Hribar. Proslavljal je dan vstajenja jugoslovanskega naroda in njegove voditelje in buditelje ter zaščitnike: dr. Korošca, dr. Trumbića, Pašića, dr. Kreka, škofa dr. Jegliča, Wilsona. Nato so govorili: dr. Pogačnik, dr. Triller, nadporočnik dr. Rostohar, socialni demokrat Kopač, župan dr. Tavčar in knezoškof dr. Jeglič, kateri je zaklical ob koncu: „Božja modrost naj razsvetli one, ki imajo odgovorno nalogo, sezidati Jugoslavijo, da jo bodo vsestransko tako utemeljili in uredili, da se bo krepko razvijala, se bogato razcvetela in bo dobra mati vernega, zdravega, čvrstega, srečnega, jugoslovanskega naroda. Jugoslavijo čuvaj in vodi vsemogočni Bog! Jugoslavija naj živi!“

Vojaki prisegajo Jugoslaviji.

Med govorom vojaškega zastopnika harja so se odigrali nepopisni prizorji. na balkon tudi nadporočnik dr. Rostoh sabljo in priseže, da se bodo naši vojaki slej le za Jugoslavijo in nikdar več za tujca je hotel podjarmiti. In za njim so potegnili naši častniki in vojaki sablje ter prisegli sveto prisego našemu narodu. En sam klic je šel skozi množice: Klic, da hoče naše ljudstvo od danes naprej prosto vseh spon samo si določati svoja pota in svojo bodočnost v svobodni Jugoslovanski državi.

Po govorih pojejo zbrane množice z odkritimi glavami naše himne: Lepo našo domovino, Hej Slovani, Kde domov moj, Buči morje itd. Godbe igrajo, fanfare telovadcev done. Pred Prešernov spomenik je narodno ženstvo položilo venec v jugoslovanskih barvah. Govorili sta voditeljici jugoslovanskega ženstva dr. Tavčarjeva in Cilka Krekova. Okrog poludneva se je ljudstvo razšlo. Povsod je vladal lep red in mir. Zvečer je bila v Unionu velika narodna slavnost.

Vtisi udeleženca.

Ljubljana je praznovala torek kot dan proglasitve svobodne Jugoslavije tako resno, dostojno in veličastno, kakor še do sedaj nobenega dneva v svoji zgodovini. Pristaše vseh strank, ljudi vseh slojev je združila ena sama velika misel, eno samo veliko čuvstvo: Svobodni smo, prosti smo! Prekipevajoče veselje, globoka resnost, vse je odsevalo iz obrazov tisočerih udeležencev.

Podati hočem le par značilnih prizorov:

Zjutraj: Dve godbi igrata budnico, jutro obeta krasen dan, vse hiše — tudi nemške — so okrašene s trobojnicami in drugimi zastavami. Dosledno se družijo v vsaki hiši zastave tromenskega naroda, a zraven opaziš tudi amerikanske in angleške. V zgodnjih urah so ulice polne meščanov in okoličanov; vsi so praznično oblečeni, vsi okrašeni z narodnimi znaki, mladina nosi zastavice. Neznanci si stiskajo roke, se solze od veselja in vsklikajo. Nikjer ni nereda, nikjer kake napetosti. Vse se zbira na določenih krajih. Delo počiva popolnoma v vseh uradih — trgovine, gostilne: vse je zaprto, da dostojneiše pozdravi dan svobode.

Iz sprevoda: V četverostopih koraka oddelek za oddelkom, nepregledna je ta množica, nad eno uro hiti mimo tebe strogo urejena četa svobodnih Jugoslovanov: narod se klanja svoji prostoizvoljeni novi oblasti: Narodnemu svetu, prisega mu zvestobo, prisega v srcu idejam, katerih zmago obhaja. Oko nad more sprejeti vseh vtisov. Videl si našo ljubko šolsko mladino z zastavicami, divil si se našim Orlom in Sokolom, navdušeno si pozdravil neprekosljivo lepoto naših mladenk v narodni noši, s ponosom si zrl na naše častnike in podčastnike, vojake in invalide. V šesih ti še odmeva ropot vozov, ki so odhiteli v zelenju in neštevilnih zastavicah mimo tebe. Nazadnje ne veš, ali bi gledal, ali poslušal, ali vsklikal

se je

Čutiš radost, kakor je dosedaj nisi še nikoli in kličeš vedno na novo: Živel Wilson, živela Jugoslavija, živel Korošec, slava Kreku, živela svoboda, živel naš Narodni svet!

Okna v trgovinah in pri privatnikih imajo večje in manjše slike dr. Kreka in dr. Korošca, seveda vse v zelenju in ozaljšane s trobojnicami.

Ljubljano ob slavju posebno krasi to, da so vsi nemški in dvojezični napisi izginili. Lastniki so jih odstranili prostovoljno.

Knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič med svojimi sodržavljani. Ljudstvo je s posebnim navdušenjem pozdravljalo svojega knezoškofa, ki je kakor zvest sin svojega naroda bival tudi ta dan med njim, se radostil ž njim in mu govoril globokoresne, versko in narodno navdušujoče besede.

Neodvisna Hrvatska in Jugoslavija.

Torek 29 oktober, je bil za Hrvate stoletja zaželjeni dan narodne in državne osvoboditve. Hrvatski sabor se je ta dan zbral k slavnostni seji, v kateri je bila proglašena samostojnost in neodvisnost Hrvatske, Slavonije in Dalmacije. Že prejšnji dan sta general Zujarić in poveljnik hrvatske deželne brambe podmaršal Mihalović vso vojaško silo brezpogojno podredila Narodnemu veču (svetu) V seji hrvatskega sabora je predsednik Medaković pondarjal, da je prišel čas svobode in narodnega zedinjenja Zahtevamo zedinjenje vsega našega naroda od Soče do Solúna Za ta velik dan se imajo Slovenci, Hrvati in Srbi zahvaliti onemu možu, ki oznanuje ideale celega sveta, Wilsonu. (Sabor se dvigne in navdušeno vzklikne v čast osvobodi telju) Predsednik sporoči pozdrav hrvatskega sabora Srbom in njihovi junaški armadi ter se tudi spominja Slovencev, ki so stoletja stali na straži ob Adriji ter so se junaško borili zoper nemški pritisk in so zmagali. Nato je poslanec Svetozar Pribičević stavil nujni predlog, da se razločijo vse dosedanje državnopravne razmere in zveze med kraljevino Hrvatsko, Slavonijo in Dalmacijo na eni strani ter med Ogrsko in Avstrijo na drugi strani. Zlasti je nagodba z Ogrsko odpravljena in uničena. Dalmacija, Hrvatska in Slavonija z Reko so napram Ogrski in Avstriji popolnoma neodvisna država ter na podlagi narodnosti in narodne edinosti Slovencev, Hrvatov in Srbov stopijo v skupno narodno suvereno državo brez ozira na zemeljske in državne meje.

Skupna narodna ustavodajna skupščina celokupnega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov bo sprej določeno večino, ki bo dajala popolnovarstvo zoper vsako preglašenje, sklepala o oblikah vlade in o nadaljnih uredbah države ter bo temeljena na popolni enakopravnost Slovencev, Hrvatov in Srbov [illegible]

Predlog je bil sprejet med velikanskim navdušenjem V tem hipu so se odprla okna zborovalne dvorane in zunaj stoječa godba domobranskega polka, ki je bil zbran pod poveljstvom svojega poročnika, je zaigrala narodno himno.

Poslanec dr. Pavelič je stavil predlog, da se naj Narodno Veče prizna kot najvišja oblast v deželi. Tudi ta predlog je bil sprejet z navdušenim odobravanjem. Tudi ban Mihalović je izjavil, da od zdaj naprej ni nobene druge vlade razen Narodnega sveta.

Ko so se poslanci vrnili od božje službe v cerkvi sv Marka, je posl. Radić stavil nujni predlog, v katerem se ban poziva, da prepove vsak izvoz živil v Ogrsko in nemški del Avstrije Tudi ta predlog je bil enoglasno sprejet Posl. Pavelić je nato nagovoril vojaštvo ter povdarjal, da so vojaki sedaj prosti prejšnji prisegi; nato so vojaki prisegli zvestobo državi SHS in Narodnemu svetu. Častniki so navdušeni potegnili sablje.

Narodno Veče je imenovalo bana Mihaloviča zopet za bana in sestavilo novo vlado iz strank, ki so članice Narodnega veča.

Ogrski Slovenci za Jugoslavijo

Dan 20. oktobra je za ogrske Slovence — dan vstajenja k narodnemu življenju. Doseglo se je več, kakor bi dosegli v mirnih časih v 10 letih. Madžari so mislili ta dan ukleniti Slovence zopet v verige suženjstva Obhajali so 25letnico društva, ki se imenuje „Slovenske krajine vogrščino širеče društvo.“ Zato so vabili v glavno mesto slovenske krajine, Soboto, vse Slovence na shod. Razpošiljali so v ogrščini pisane oklice, v katerem se pravi, da neki ljudje hočejo ogrske Slovence odcepiti od ogrske domovine in priklopiti z drugimi Slovenci v Jugoslavijo. Oklic je že žalil naše ljudi, rekoč, da na Ogrskem Slovencev ni, ampak da so samo vindišarsko govoreči Ogri. Župani so dobili nalogo, naj se slavnosti udeležilo in navdušijo ljudstvo, da v velikem številu priroma v Soboto. In to se je tudi zgodilo. Ljudstva je bilo veliko. Madžari so pričakovali, da se bo ljudstvo pred velikim županom in pred zastopnikom vlade, ministerialnim tajnikom Nemethy, izjavilo za Ogrsko in proti Jugoslaviji Govorila sta dva gospoda najprej ogrski ter razlagala Jugoslavijo in svarila pred njo. Ogrski Slovenci še do tega trenutka niso prav vedeli, kaj je Jugoslavija. Ogri so jim pa to prav lepo razložili. Seveda so hoteli od Slovencev izjavo proti Jugoslaviji. Toda že med ogrskim govorom je začelo ljudstvo kričati: „Ni nam treba ogrske dobrote, nam je treba samo naših slovenskih pravic, pa ne ogrske goljufije, ker v Ogrski imajo židovje vse pravice, a mi pa nič. Zadosti dolgo smo že v vašem jarmu; hočemo, da se ga rešimo. Če hočete nam dalje govoriti, govorite nam slovenski in ne ogrski, ker Slovenci smo in Slovénci hočemo biti!“ Vmes so se slišali tudi klici: „Bog živi Jugoslavijo! Abcug Madžarsko!“ Neki dr. Šumen in sobotski dekan Slepec sta res tolmačila potem še slovenski. Ali ljudstvo se je tako razburilo, da so se grožali sem in tje in kričali, da se ni moglo nič več razumeti. Posebno g. dekanu Slepcu so Slovenci hudo zamerili, da se je dal porabiti za ogrskega agitatorja ter so mu brusili tako hude in krepke besede okoli ušec, da si ne bo nikdar več upal nastopiti za madžarijo. O tem shodu smo dobili tri dopise iz Ogrskega. V enem se obračajo naravnost na g. dr. Korošca, rekoč: „Blagovolite nam v nevarnosti roko podati, ker drugače se bomo sedaj za večno potopili. Usmilite se za Jugoslavijo vzdihajočih ogrskih Slovencev!“ Drugi dopisnik pa pravi tako-le: „Dvajseti den oktobra mejseca je biu za nas srečen dan, den vstajenja, den zbüjenja našega naroda. Ta den so Vogri znas šteli napraviti ešče vekše hlapce, kak smo dosegaman bili. Eli nej se njim je posrečilo. Prle se je od Jugoslavije skoro nikaj nej gučalo, eli bole povejdano, nišče je nej vüpau gučati, zdaj se pa po vesnicah skoro drüjgo ne guči, samo tou. Tou srečo so nam nehote napravili . . . Vi Slovenci pa, šteri ste tou šteli, delajte, napnite vse sile, pravite drüjgim, naj se vsakši zave, da je Slovenec in naj zavüpa na Boga, pa pravi:

Mi smo vsi Slovenci,
Bog nam da pomoč
Se vüpajmo, Slovenci,
Sovražnik bode proč.

V bizantinski službi.

Le royaume n' est pas
pour le roi, mais le roi
est pour le royaume.
Ludovik IX.

Krasno navodilo za monarhično vladarstvo je izrekel francoski kralj Ludovik IX.: Kraljestvo ni za kralja marveč kralj je za kraljestvo. S tem načelom stoji in pade kraljeva oblast. Potomci Ludovika IX. so pozabili nanj, eden izmed njih mu je podtaknil čisto drug pomen: Država sem jaz! Njegov vnuk Ludovik XVI. je plačal to z glavo na morišču.

Sivolasi prvoboritelj za prostost afrikanskih sužnjev, dalekovidni francoski kardinal Lavigerie, je izrekel okoli l. 1891 preroške besede: „V 50 letih ne bo v Evropi nobene monarhije več!“ To niso bile besede kakega fanatičnega, monarhijo črtečega republikanca, marveč jasno spoznanje veleumnega moža, ki je s svojim pronicavim duhom spoznal skrivnostne sile, delujoče v moderni Evropi. Bile so glasen opomin vladarjem in nekak Mene, Tekel, Phares nad njihovo oblastjo. Ni še preteklo 30 let in majajo se prestoli, ki so navidezno stali najbolj trdno. Ruska samodržna monarhija se je zrušila, v cesarstvu — „straha božjega“ se ravnokar maje prestol prav močno in drugod visi stoletna monarhična oblast na niti ..t

Kako je prišlo do tega? Pravijo, da ljudstvo izgublja spoštovanje do avtoritete, krivda se pripisuje prevratnim idejam, ki spodkopujejo tla avtoriteti. Toda zadnji razlog propadanja monarhičnega principa s tem ni razložen. Zakaj pa „prevratne“ ideje dobivajo tal med doslej lojalnim ljudstvom? Tudi tu velja stara zgodovinska resnica: revolucije se začenjajo od zgoraj! Po krivici se sedanjemu zarodu očita, da ne pozna več avtoritete. Morda nikdar ni imela „avtoriteta“ tolike veljave, kakor dandanes. Skoro vsa socijalnodemokratična organizacija sloni na avtoriteti: mase gredo za svojimi voditelji. S kakim entuziazmom se drže razne politične stranke svojih prvakov! Eno je seveda v modernem človeku, kar lahko postane nevarno „avtoriteti“: razvit čut sloboščine in pravice. Moderni „podložnik“ je postal kritičen in ne more trpeti zlorabe avtoritete, njegov odpor ni naperjen proti oblasti kot taki, brez katere naposled niti anarhistična družba ne more obstati, marveč proti obliki in nositeljem avtoritete, ki morda zlorabijo svojo oblast. Ne moremo in ne smemo tukaj naštevati, kako grdo se je zlorabljala proti ljudstvam monarhična oblast, o tem bo že zgodovina svoj čas govorila. Kratkomalo: narodi so se smatrali kot blago, s katerim gospodar lahko po volji razpolaga. Kar je najbolj demoraliziralo narode, je bila neumljiva trma, s katero so se vladarji in državniki krčevito upirali tudi najprimitivnejšim ljudskim pravicam, in kar je bilo še hujše in smo opažali zlasti v naši bližini, je bilo to: gospodujočima narodoma se je dovolilo vse, tam narodne težnje nikdar niso bile nevarne „državnim interesom“, kakor hitro se je pa Slovan oglasil, so bili po koncu vsi poklicani in neposklicani vrači, češ, vi ste sovražniki države.

LISTEK.

Čigav je Maribor?

(Dalje.)

III. Maribor kulturno in gospodarsko ognjišče.

Kar vemo o zgodovini Maribora, nam kaže, da ima vso svojo znamenitost ne kot nemška postojanka, marveč kot politično, cerkveno in kulturno središče svoje slovenske okolice. Pri postanku starega mariborskega gradu so pač odločevali obmejni strategični oziri, vendar zgodovinski viri ne poročajo kaj posebnega o znamenitosti Maribora kot vojne utrdbe, marveč kot središča velike savinjsko-podravske grofije v 11. in 12. stoletju, ki je segala od Sotle gori do razvodja med Dravo, Muro in Sulmo, kjer je še do dandanašnjega dne ostal sled prastare slovenske župe v narodni meji, dočim so kraji severno od tega razvodja, kjer je bila karantanska marka, že zdavna ponemčeni. Odkar so po izumrtju mariborske sponhajmske panoge v 12. stol. Travenski gospodje mariborsko ozemlje združili z gornje- in srednještajerskimi kraji, je Maribor v babenberški in prvi habsburški dobi središče velike deželnoknežje čisto slovenske župe (officium, Amt), ki razpada v dva velika dela: severni se razteza levo od Drave, južni po Dravskem polju. V cerkvenem oziru je stara mariborska župnija nekje do 14. stoletja obsegala levo od Drave sedanje župnije Selnica, Kamnica*, Sv. Križ nad Mariborom, Gornja Kungota, Sv. Peter, Sv. Marjeta ob Pesnici, Sv. Barbara, Sv. Martin. Kako brezpomembno je bilo mariborsko nemštvo v srednjem veku za okolico, je razvidno iz tega, da si ni moglo asimilirati niti najbližje okolice, dočim so drugod cele posamezni samostani ponemčili cele okraje. Tudi to je indirekten dokaz za slabost nemškega življa v starem Mariboru. Kar je okoli Maribora ponemčenega, je šele delo smotrene in nasilne germanizacije zadnjih 60 let. Vkljub vsem naporom še Maribor dandanes ni v organični zvezi z nemškim ozemljem, kakor je nekdaj pomotoma trdil Czoernig. Govorimo torej lahko o Nemcih v Mariboru, ne pa o nemškem ozemlju v Mariboru, slično, kakor se lahko govori o Nemcih na Hrvaškem, ki so že tudi tam deloma udomačeni od časov stare vojaške granice. Od l. 1749 je bil Maribor sedež okrožne oblasti okrožja med Muro in Dravo, od l. 1859 pa sedež škofije za slovenski del Štajerske. Pri vsem tem je mariborsko nemštvo bilo brezpomembno.

Odkar se je v Avstriji začelo ustavno življenje, je Maribor tudi kulturno in politično središče štajerskih Slovencev. Tukaj so si Slovenci že l. 1867 ustanovili politični list „Slovenski Gospodar“, ki je sedaj najstarejši slovenski politični list. Nikakor ne odrekamo tudi celjskemu mestu važnosti v našem političnem in kulturnem življenju, vendar najvažnejši ukrepi za našo politično probujo in socijalno organizacijo so se rodili v Mariboru in pomenljivo je, da je tudi sedanji jugoslovanski pokret dobil prav iz Maribora mogočen impulz. V slovstvenem oziru so v zadnjem desetletju izhajali v Mariboru poleg drugih trije znanstveni slovenski listi ter je izšla cela vrsta znanstvenih knjig filozofske, teološke, zgodovinske, narodno-gospodarske vsebine, dočim je mariborsko nemštvo vkljub velikemu gmotnemu in duševnemu kapitalu na znanstveno-slovstvenem polju popolnoma jalovo.

Kakor nam zgodovina kaže v političnem oziru tesno zvezo med Mariborom in slovensko okolico ter prav na tej zvezi sloni njegova znamenitost, tako je tudi v gospodarskem oziru Maribor važno središče rodovitne okolice. Maribor brez okolišnega ozemlja je mrtva točka in okolica brez Maribora krvotočje brez srca. Pred vsem je Maribor naravno skladišče in tržišče domačih pridelkov. Že v srednjem veku je slovel po svoji trgovini z vinom in sadjem, saj od zahoda, severa in vzhoda obdajajo mesto amfiteatralno vinorodni griči in žlahtni sadonosniki. Bližnje Pohorje in Kozjak pa dajeta obilo lesa; v starih časih je splavarstvo imelo v Mariboru glavno postojanko za lesno trgovino, v srednjem veku, že za časa Babenberžanov, sploh niso smeli splavarji drugod pristajati, kakor v Mariboru. Še dandanes je splavarstvo po Dravi velikega pomena. Statistika (Statistisches Handbuch für das Herzogtum Steiermark 1912, str. 141) izkazuje v l. 1902—1905 na Dravi 6601 splavov, na katerih se je zvozilo 2,475.375 met. stotov lesa. Veliko množino lesa zvozi železnica, ki ima tukaj svoje križišče: na jug proti Ljubljani, Trstu, Italiji, Ogrski in Hrvaški, na zahod proti Celovcu, Beljaku, Tirolski, Italiji in Švici, proti severu v Gradec in na Dunaj. Mariborski specifikum je promet s svinjsko mastjo: daleč naokoli slovijo mariborski „špeharski sejmi.“ Kmetje iz Dravskega polja spravijo (v normalnih časih) na stotine zaklanih svinj na mariborski trg. Že Marija Terezija jim je podelila razne pola šave in najbrž se je to „špeharska“ obrt razvila od 16. stoletja, ko se je po Dravskem polju naselilo vse polno beguncev in skokov iz Hrvaške in Srbije, ki so iskali tod zavetja pred turško silo ter iz svoje domovine prinesli s seboj razvito svinjerejo. Maribor slovi tudi po svoji trgovini s perutnino in jajci.

(Konec prih.)

* Ni brez podlage domneva, ki jo je izrekel že Felicetti, da je župnija v Kamnici starejša ko v Mariboru, a veljati utegne to le za predmadžarsko do[illegible]

Konečno je strašna svetovnovojna katastrofa dala najhujši sunek samodržnim vladnim zistemom. Na grozen način je vojna potrdila resničnost bolgarskega narodnega izreka: Edin vrši, hiljado tegljat (eden stori, tisoči trpijo). Med vojno se je pokazala nezaslišana korupcija in kvarnost samodržnih zistemov, ta kužni duh se je razširil celo na cerkveno polje.

Ko so mogotci v svojo grozo spoznali, kaj so napravili, so se zatekli k cerkveni avtoriteti, češ, ti pomagaj in konečno vzami na sebe mržnjo za naše grehe! Iz starega Bizanca nam zgodovina krivih ver poroča žalostne zglede klečeplaznosti grškega episkopata, kar so na dvoru reklí, so s ploskanjem sprejeli in če se je zistem spremenil in jutri na dvoru odločilo ravno nasprotno, so pa ploskali tistemu. Pač so bile svetle izjeme n. pr. veliki škof carigrajski Janez Zlatoust, ki mu je bila resnica več kakor strah pred dvorom, seveda dvorni svetnik ni postal, marveč je moral v pregnanstvo. Tudi iz naše polpreteklosti vemo, kako se je godilo Rudigierju, Slomšeku, Strossmajerju in najnovejši čas ljubljanskemu vladiki, ker niso hoteli vpogniti kolen pred malikom koruptnega zistema. Splošno pa tičimo v bizantinizmu najslabše vrste. V teh usodnih časih povzdigujemo glas: nikar zlorabiti verskih svetinj v obrambo tega, kar se vzdržati ne da in tudi ne zasluži!

Kako neprijetno nas je dirnilo, ko smo slišali in brali od strani, ki je poklicana oznanjevati le čisto evangeljsko resnico — seveda na povelje vlade — debelo neresnico o krivdi in nekrivdi pri sedanjem prelivanju krvi. Predpostavlja se pač precejšnja merica naivnosti in slepote, ki bi mogla verjeti, da tista država nima nobene krivde, ki je bila že pol stoletja vzor nereda in krivic in v svoji politiki slepi privesek tuje moči z njenimi imperialističnimi težnjami. Kako nepsihološko je, s takimi neresnicami hoteti utolažiti razjarjena ljudstva in zakriti prave krivce! To se pravi kompromitirati dobro stvar.

Čudno dirne človeka, če se sedaj v petem vojnem letu ljudstvu zabičuje spoštovanje do „avtoritete.“ Ljudstvo je dalo svoje najboljše sine, ki so izgubili življenje ali zdravje za „avtoriteto“, žrtvovalo je svoje imetje do zadnje kravice, iz žepov so mu skušali potegniti zadnji groš v razne fonde, pri katerih sedi visoka gospoda, ki je nihče ne sme nadzirati, kratko: kri in imetje je dalo ljudstvo. Kaj še hočete več? In ko se ljudstva loteva gnev, žalost in obup, pridejo vračniki in mu skušajo vbrizgati opij, da še naprej slepo služi koruptnemu zistemu.

Res je, posvavno oblast treba spoštovati in slušati, toda če ta oblast krši najprimitivnejše človeške pravice, si je sama kriva, če si spodbije tla. Schiller lepo pravi: noben cesar ne more oddati, kar je naše. Božja previdnost ima v zgodovinskih dogodkih svoja pota. ona postavlja in odstavlja prestole. V 5. Mojzesovi knjigi v 17. pogl. se izraelskemu ljudstvu na krasen način priznava načelo samoodločbe: izvoli si naj vladarja iz svoje krvi, toda ta se mora držati postave Gospodove in stroge pravičnosti na levo in desno in ne se povzdigovati nad svoje brate. Res demokratično! Toda po smrti Salomonovi je Roboam poslušal svoje centralistične svetovalce in hotel na bremena svojega očeta dodati še nova, tedaj je odpadlo od njega 10 rodov. Z orožjem si je hotel Roboam podvreči nepokorna plemena, toda prišel je prerok Semeja in po božjem povelju svaril kralja: nikar se ne vojuj zoper svoje brate, tako je volja Gospodova! Dasi je dinastiji Davidovi bil obljubljen prestol na veke, ni bila ta obljuba z ozirom na politično gospodstvo brezpogojna. Rodovina se je izkvarila, prišli so Asirci in Babilonci, narodni Judje so hoteli rešiti domačo dinastijo, toda preroka Izaija in Jeremija sta svarila, češ, vdajte se, tako je volja Gospodova. In dogodki so storili konec vladi hiše Davidove.

Mi smo storili svojo dolžnost, upora nismo zakrivili. Če so poklicani faktorji bili slepi in gluhi, nismo mi krivi. Sedaj naj govori višja volja po svetovnih dogodkih. Hoteti pa z verskimi svetinjami naše ljudstvo spraviti ob njegove pravice, se pravi grdo zlorabljati svete reči. Ne igrajte se z ognjem; V ljudski duši preti verska kriza, nikar ne skušajte z verskimi motivi podpirati, kar se vsled neizprosne logike svetovne zgodovine podira.

Franjo Neubauer:

Naša bodočnost.

Prihajaš nam ti,
ki vse te želi.
ovenčana naša kraljica!
Oči ti žare,
kipi ti srce,
odseva milina ti z lica.

Na slave ti pot
hitijo naprot
svobodni in smeli sokoli.
Z žarenjem gozdov
in gorskih vrhov
blesteči se kosajo doli.

Za tvoj je sijaj
pripravljen naš raj,
vsi gledamo, čakamo nate.
In ve nam srce,
da blizu si že,
svoboda bodočnosti zlate!

Avstro-Ogrsko brodovje v kolah za Jugoslovanske država.

Vest, da so Angleži in Amerikanci zasedli Trst in da se je avstro-ogrska mornarica izročila Jugoslovanom, se je obistinila. Nšše ur[illegible]bor je bilo o tem že obveščeno že dne 31. oktobra zjutraj.

Predaja brodovja se je izvršila tako-le Dne 29. oktobra so jugoslovanski in češki pomorščaki po posebnem odposlanstvu naznanili Narodnemu svetu v Trstu, da mu predajo brodovje. Odposlanstvo N. S. se je takoj odpeljalo v Puljo in je prevzelo brodovje v posest Narodnega veča. Nekatere vesti pravijo, da je pred predajo prišlo do bojev med slovanskimi in nemško-madžarskimi mornarji. Zmagovalci so ostali naši. Na ladjah so razobesili jugoslovanske zastave.

Vojno ministrstvo (mornariški oddelek) je dne 31. oktobra določilo predajo brodovja, mornariških naprav in imetka Jugoslovanom in je zaukazalo, da se neslovanski mornarji lahko takoj podajo domov.

Pogajanja radi ententine pomoči za Trst.

Tržaški odbor za splošno blaginjo, v katerem so Slovenci, Italijani in socialni demokratje je sporazumno z jugoslovanskim Narodnim svetom poslal dne 31. oktobra v Benetke brezžično brzojavko poveljniku tamkaj ležečega ententinega vojnega brodovja, v kateri ga prosi, naj pripelje ententino brodovje v Trst, da zasedejo ententine čete mesto in okolico ter ga tako ščitijo pred navalom umikajoče se avstrijske benečanske armade. Poveljnik je brzojavil iz Benetk, da lahko pošljejo iz Trsta torpedni čoln ententinemu brodovju naproti. Nato je odplul torpedni čoln III. pod poveljstvom fregatnega poročnika Vuketića s tremi parlamentarji ententinemu ladjevju naproti.

„Slov. Narod poroča iz Zagreba dne 31. oktobra, da je eskadra ameriških vojnih ladij že dospela pred Trst. Najprej so se izkrcale čete v Tržiču. Ljudstvo je Amerikance navdušeno pozdravljalo.

Amerikanci in Angleži v Pulju in Trstu.

Kmalu nato, ko je Narrodni svet prevzel avstro-ogrsko brodovje in arzenal v Pulju v posest jugoslovanske vlade, je priplulo pred Puljo in Trst ameriško in angleško vojno brodovje. Amerikanci in Angleži so zasedli obe mesti.

„Viribus Unitis“ potopljen.

Dne 1. nov. zjutraj, ko se je izvršila predaja vojnega brodovja jugoslovanskemu Narodnemu svetu, so na način, ki še ni pojasnjen, udrli italijanski mornariški častniki v veliko puljsko pristanišče, so položili mine pod vojno ladjo »Viribus Unitis« in jo potopili. Častniki in moštvo je bilo večinoma rešeno. Med potopljenimi se tudi nahaja novoimenovani poveljnik jugoslovanske mornarice Janko pl. Vukovič.

Angleži v Ljubljani.

Ljubljana, 1. novembra.

Dva angleška štabna častnika sta že prispela v Ljubljano. Angleške čete je pričakovati v najkrajšem času v Ljubljano. Dospela je vest, da se angleške čete s častniki na čelu vozijo v velikih avtomobilih iz Trsta proti Ljubljani. Okrog opoldne so prispele v Postojno. Tudi z vlaki se bodo pripeljale angleške čete v Ljubljano, odkoder bodo dirigirane naprej v jugoslovanske dežele.

Nemški mornarji v Ljubljani so razoroženi.

Na glavni kolodvor v Ljubljani so prispele nemške mornariške čete. Jugoslovansko vojaštvo jih je razorožilo in jim odvzelo veliko svile, municije in obilo drugega materijala. Pričakujejo še nadaljnih nemških čet, da jih razorožijo.

Pogajanja med Avstro-Ogrsko in entento za premirje.

Iz Dunaja poročajo uradno dne 31. oktobra, da je naše armadno vodstvo že dne 29. oktobra poslalo odposlanca k italijanskemu armadnemu vodstvu, da bi se doseglo premirje. Vovražnik je prvotno odklanjal ponudbo. Še le dne 30. oktobra se je generalu Weberju posrečilo s svojim odposlanstvom prekoračiti bojno črto in stopiti z italijanskim armadnim vodstvom v stik glede pogajanj za premirje. Do sedaj še pogajanja niso imela uspeha.

Londonski list „Daily Graphic“ piše, da se bo Avstro-Ogrski takoj dovolilo premirje.

V poučenih krogih prevladuje mnenje, da bode ententa dovolila Avstriji premirje samo pod pogojem, da dovoli prehod ententinih čet skozi Avstrijo proti Nemčiji. Načelnik generalnega štaba general Arz je izjavil, da cesar takega pogoja ne bo sprejel.

Naše čete izpraznijo Benečijo

Iz Dunaja se dne 30. oktobra t. l. uradno poroča:

V beneški ravani se nadaljuje prodiranje italijanskih in angleških čet, katerim se je severno in južno od gorovja Montello posrečilo bistveno razširiti črto, na kateri so udrli v naše postojanke. Da se sklene premirje, katero smo ponudili in kateremu bi naj sledil mir, naše čete, ki se bojujejo na italijanskih tleh, zapuščajo zasedeno italijansko ozemlje.

Jugoslovanske čete se vračajo.

Narodno Veče je ukazalo jugoslovanskim četam v Benečiji, da se naj nemudoma vrnejo v domovino. Maršal Borjević je s svojo armado že na poti v jugoslovanske dežele.

— — —

Zasedeno srbsko ozemlje izpraznimo.

Uradno poročilo z dne 30. oktobra pravi, da smo vzhodno krilo naših čet, ki se je nahajalo na srbskih tleh, umaknili na severni breg reke Donave. Umikanje ob Savi in Donavi se nadaljuje po načrtu. Zadnje straže naših čet na albanskem bojišču so zapletene samo na nekaterih mestih v praske s četaši.

Rumunija zasedla Dobrudžo.

Iz Črnovic se dne 29. oktobra poroča, da so rumunske čete zasedle Dobrudžo ter da nameravajo skupno z ententinimi četami udreti na ogrska, oziroma sedmograška tla.

Padec Hohenzollerncev

Italijanski list „Corriere della Sera“ od 16. oktobra razpravlja v dolgem članku sledeči predmet: „Zakaj je potrebno, da konča vojna s padcem nemške vladarske hiše“ v obliki pisma. Obravnava zgodovinski razvoj Nemčije, zasluge dinastije Hohenzollerncev, zaključi pa: „Da pridejo Evropa in Nemčija končno do miru, da prihodnji rodovi ne bodo trpeli novih krvavih vojn, je treba, da se dopolni padec nemške dinastije. Treba je, da pokaže ta svojo nezmožnost rešiti vojsko pred porazom. Smo na dobri poti; poizkus napolparlamentarne vlade Maksimilijana Badenskega je obupen poizkus rešitve. Pa še več: ako bi se poizkus posrečil, bi dinastija, ko bi bila rešena, pač hitro vrgla v kot to, česar se je poslužila v nevarni uri; in stara igra ustvarjanja nevarnosti bi zopet rodila svoj sad. Le kadar bode Nemčija videla, da ni nič pomagala njena podložnost nasproti vladi in ko se bo prepričala, da je dinastija „po božji volji“ privedla vojsko in deželo v pogin; le kadar bo sprevidela, da je bil mir po zahtevah aliirancev pravičen mir in ne nasilen za njeno narodno ednoto, še le potem ji pade mrena z oči. Videla bo potem, da ni potrebno odpovedati se svoji moči na korist skupini opravnikov, ki so odgovorni samo Bogu in ne narodu, da se ima vojsko, sposobno za obrambo narodnega ozemlja; da ga cesarjeva vojska ne bo znala braniti, med tem ko bodo imeli voji zaničevane latinsko-angleško-saksonske demokracije vojske zbrane v navdušenju naroda, moč pognati napadalca in ga potisniti nazaj v njegove častne meje. In tedaj bo prišla poravnava med nemškim narodom in med civilnimi narodi sveta; in za dolga leta bode imela Evropa mir.“

Revolucija na Dunaju.

Vesti, ki prihajajo iz Dunaja, pravijo, da je izbruhnila revolucija na vseh koncih in krajih. Že iz listov je posneti, da so nastali na Dunaju veliki izgredi in nemiri. Glad je prisilil ljudi, da ropajo in kradejo.

Zmaga revolucije na Ogrskem

Revolucija je na Ogrskem dosegla popolno zmago. Vlada je premagana. Vojaštvo je stopilo na stran revolucijonarjev in pristopilo k narodni gardi. Cesar je imenoval grofa Karolyja za ministrskega predsednika. Častniki so odstranili rozete. Generale in višje častnike, ki niso hoteli priseči narodni vladi, so zaprli. Stražijo jih navadni vojaki.

Grof Tisza umorjen

Iz Budimpešte poročajo dne 31. oktobra:

Nacionalna garda je umorila grofa Štefana Tiszo. Narodni gardisti so napadli hišo, v kateri je stanoval Tisza. Vojaki, ki jih je imel Tisza na razpolago, so se postavili v bran. Razvil se je boj. Med tem je grof Tisza odprl duri in eden izmed narodnih gardistov ga je ustrelil v trebuh. Po drugih poročilih so baje Tiszo ustrelili, ko je bil na sprehodu s svojo soprogo.

Podrobnosti o umoru.

Uradno poročajo iz Budimpešte, da se je umor zgodil ob 6. uri zvečer. V salon, kjer se je

nahajal Tisza, so vdrli tri vojaki z nasajenimi bajoneti Nasproti jim je stopil grof Tisza z revolverjem v roki. Vojaki so ga pozvali, naj odloži revolver. Obenem so zahtevali od grofice Tisze in grofice Almassi, naj stopita na stran. Ženske so to zahtevo odklonile. Nato je stopil vojak k Tisci in mu je rekel: »Vi ste krivi, da je poginilo na milijone ljudi, kajti Vi ste povzročili vojsko!« Tisza je odgovoril: »Obžalujem s cele duše, da je poginilo na milijone ljudi, a jaz vojske nisem zakrivil«. Vojak je opetovano pozval Tiszo, naj odloži revolver, kar je tudi storil. Nato so vojaki namerili puške in zaklicali: »Ura obračuna je prišla«. In tri streli so prebodli prsa grofu Tisci. Vojaki so nato zapustili hišo.

Tedenske novice.

Slovensko ministerstvo, ki ga je imenoval Narodni svet, ima v rokah vso civilno in vojaško oblast.

Jugoslovanska vlada. Narodno Veče je dne 29. oktobra imenovalo vlado za vse jugoslovanske dežele Za predsednika vlade je imenovan dr. Korošec, za namestnike pa dr. Pavelič in Pribičevič.

Slovenskim okrajnim glavarjem na Štajerskem je podvržena odslej tudi žandarmerija.

Stara zakonodaja ostane tako dolgo v veljavi, dokler nova zakonodaja ne izda novih postav.

Avstrijski cesar Karel pobegnil. Na Dunaju je izbruhnila revolucija. Cesar je pobegnil. Cesarsko zakladnico izpraznujejo. Na Dunaju vlada hud glad. Živil je skoro popolnoma zmanjkalo.

Uradni jezik. Predsestvo Narodnega sveta je sklenilo v seji dne 28. oktobra 1918. javno potom časopisja pozvati vse javne urade, ki se nahajajo na Slovenskem ali v Istri, da uradujejo izključno v slovenskem ali srbohrvaškem jeziku. Slovenski in srbohrvaški jezik sta občevalni in poslovni jezik naših javnih uradov.

Tržaški cesarski namestnik zbežal. Tržaški cesarski namestnik baron Fries-Skene je dne 1. novembra v ožem spremstvu na dveh avtomobilih se odpeljal proti severu.

in angleške čete v naših krajih.
ike, Angleži in njih zavezniki
raje, ne bojte se jih, ne bežite pred njimi,
jih prijazno in ubogajte njih poveljnike.
o k nam kot zavezniki in prijatelji Jugo-

...slovana cesta — v Ljubljani. V seji ljubljanskega občinskega sveta je stavil občinski svetnik dr. Novak nujni predlog, da se iz hvaležnosti do velikega osvoboditelja Jugoslovanov iz spon suženjstva, predsednika Združenih držav Severne Amerike Wilsona, imenuje Dunajska cesta v Ljubljani v bodoče Wilsonova cesta. Nujni predlog je bil z velikim odobravanjem soglasno sprejet.

Nemška Avstrija že ima svojo vlado. Izvoljeni so tri predsedniki narodne skupščine: poslanci Dinghofer, Fink in Seitz. Narodna skupščina je zborovala dne 29. in dne 30. oktobra. Dr. Sylvester je predložil resolucijo, v kateri protestira nemška narodna skupščina proti prošnji za mir zunanjega ministra Andrassyja, izročeni Wilsonu. Resolucija je bila sprejeta Socialni demokrat dr. Ellenbogen je ugovarjal proti prelomitvi zavezniške zvestobe napram Avstriji. Čudne pojme imajo Nemci! Na eni strani pravijo, da želijo mir, na drugi strani pa ugovarjajo proti resnim korakom, ki so se storili za dosego miru. Za predsednike vlade Nemške Avstrije so se izvolili: Dinghofer, prelat Hauser in Seitz. Izvolili so se tudi člani državnega sveta in državnega sodišča. Predsednik Dinghofer je izjavil, da bo po volitvi državnega sveta isti takoj prevzel izvrševalno oblast in upravo Nemške Avstrije v svoje roke.

Reka je v rokah Jugoslovanov. Madžari so mesto prepustili Narodnemu Veču.

Izgredi in dogodki na Dunaju. Dne 30. oktobra je prišlo na Dunaju do velikih izgredov. Tisočera množica se je zbrala pred poslopjem vojnega ministrstva ter zahtevala s silo vhod v ministrstvo. Vojno ministrstvo je zahtevalo pomoči od kornega poveljstva, ki pa ni ugodil zahtevi, marveč je o tem obvestil nemški narodni odbor, ki je odposlal na lice mesta odposlance. Odposlanci so pozvali množico, da se naj razide, kar se je tudi izvršilo. Množica je vojaštvu snela rozete raz čepic, jih nadomestila z narodnimi trobojnicami ter zahtevala, da se izpuste iz vojaških jetnišnic vsi vojaški kaznjenci. Padlo je tudi več strelov ter pobitih je mnogo izložbenih okenj in šip. Vsporičo zelo vznemirljivih dogodkov so izpraznili cesarjevo zakladnico, dragocenosti pa bodo spravili Habsburžani na Ogrsko.

Narodny vybor v Pragi prevzel vlado na Češkem. Vest o avstro-ogrski noti predsedniku Wilsonu, ki pomeni kapitulacijo Avstro-Ogrske, je došla na Češko v ponedeljek, dne 28. oktobra, predpoldne. Zastopniki Narodnega vybora Švehla, dr. Rašin, dr. Soukup in Štribeöny so se takoj podali v poslopje c. kr namestništva v Pragi, da v imenu Narodnega vybora prevzamejo vladne posle na Češkem. Ker je pa cesarski namestnik odpotoval na Dunaj, so zahtevo sporočili namestniku cesarskega namestnika, ki je takoj sntregel zahtevi. Imenovani člani so se nato podali k predsedniku deželne upravne komisije grofu Schönbornu, kateremu so istotako sporočili, da takoj prevzame Narodni vybor vsa deželna poslopja in upravo deželnih zadev, kar se je neovirano zgodilo. Na sličnі način so imenovani člani sporočili zahtevo še tudi državnemu policijskemu načelniku, načelnikom vseh ostalih uradov ter vojaškemu poveljstvu. Oddaja vladnih poslov na Narodny vybor se je na Češkem izvršila nemoteno in brez izgredov. Čeprav so morali po vseh češkіh mestih izginiti nemški napisi in cesarski orli, ni nikjer prišlo do kakih izgredov. Na Češkem vlada nepopisno navdušenje.

Predsedstvo Narodnega sveta v Ljubljani javlja, da ima dne 26. oktobra 1918 naprej vsaki dan posvetovanje.

Slovenski uradni jezik so vpeljali naši organizirani železničarji na celi glavni progi od Trsta do Maribora in na vseh postranskih progah. Ravnotako so do Celja odstranili popolnoma vse nemške in dvojezične napise in razglase ter jih nadomestili s samo slovenskimi. Ljudstvo je iz vlakov pozdravljalo ta samozavestni čin železničarjev in so se povsod slišale opazke: »Prej se nam je pravilo, da s slovenskim jezikom nikamor ne pridemo, sedaj pa z nemškim nikdo ne bo shajal.« — Na svoji zemlji smo postali res sami gospodarji. Čast in slava našim samozavestnim sinovom južnim železničarjem!

Zopetni napad mariborskih pobalinov. V sredo večer so se zopet zbirali najeti mariborski nemčurski pobalini. Z gorjačami in kamenjem oboroženi so stikali v bližini Narodnega doma. Bilo jih je kakih 15. En sam Slovenec jih je razpršil, dva pa izročil policiji. Nekako ob 9. uri je Robausov pekovski učenec Birnstingl vrgel debel kamen v okno Narodnega doma in razbil debelo šipo. vredno 100 K. A dolgo se ta nahujskani paglavec ni veselil svojega »junaškega« čina. Zgrabila ga je trda pest slovenskega podčastnika. Ko so mu vojaki lepo poplačali velik trud, ki ga je imel pri svojem »delu«, so ugotovili, kdo da je. Izročen je bil na to mariborski »roki pravice« Ker se bodo ti napadi gotovo ponavljali, bo treba mariborskim Slovencem seči po samoobrambi.

Ornig pobegnil. »Tagespošta« poroča, da je jugoslovanski Narodni svet (krajevni) prevzel v Ptuju vodstvo uradov. Župan Ornig je »odpotoval.« — Druga vest pravi, da je bil Ornig pri »odhodu« tepen in da je celo zaklical »Živijo Jugoslavija!« Županske posle bo baje vodil dr. Jurtela.

Spremembe v justični službi na Kranjskem. Justični šef nove slovenske narodne vlade, dr. Ravnihar, je odpustil iz justične službe med drugimi tudi sledeče: deželnosodnega predsednika Adolfa pl Elsner, podpredsednika dvornega svetnika Jos. Pajk, drž. pravdnika Pajnič, predsednika okrožnega sodišča v Novem Mestu Franca pl. Gurzarolli itd. Istočasno je proglasil slovenski in srbohrvatski jezik za uradni jezik ter odredil, da se odslej naprej izrekajo sodbe »v imenu zakona« Končno je še tudi določil, da bodo v bodoče vse vloge na sodne oblasti na Slovenskem, spisane v nemškem jeziku, rešene samo v slovenščini.

Za Narodni svet so vplačali v Mariboru: Alojz Čižek, divizijski župnik, 100 K; Janez Kaiser v Ribnici 200 K; Neimenovani v Mariboru 15 K; J. Bajt v Mariboru 100 K; J. Cajnkar, župnik v Središču, 100 K; Lud Rantaša, vojni kurat, 25 K; Alojz Jager, župan v Gornjem Jakobskem dolu. 100 K; Fr. Kotnik, naučitelj pri Sv Jakobu, 50 K; Fr. Koser v Juršincih 6 50 K kot preostanek pri nekem vplačilu; A Šurm v Mariboru 20 K; Fr. Šimeniak v Jarenini 20 K

Shulvereinovci vežejo svoje culice. Naučitelj na šulferajnski šoli v Ceršaku pri Št. Ilju, Lenart Oxorn (rojen koroški Slovenec) je te dni zvezal svojo culo, zatvoril šolo in jo popihal brez slovesa proti severu Oxorn je bil poleg Gordona eden najbolj zagrizenih in fanatičnih nasprotnikov obmejnih Slovencev.

Cesar Viljem odstopi Iz Berolina se dne 30. oktobra poroča, da bo nemški cesar Viljem odstopil še te dni in se odpovedal prestolu v prid svojemu vnuku, da tako reši prestol vladarski rodovini hohenzollerski.

Poziv uradnikom v tujini in vpokojenim uradnikom. Avstriska administracija je razkropila naše slovenske uradnike po celi Avstriji. Radi tega se nahaja v tujini mnogo jako sposobnih in narodnih uradnikov. Narodni svet v Ljubljani poziva uradnike, ki bivajo izven jugoslovanskega ozemlja, da sporočijo nemudoma Narodnemu svetu v Ljubljani svoj naslov ter natančno opišejo posel, ki ga izvršujejo. Pripravijo naj se tudi, da se vrnejo v domovino takoj, ko jih bo Narodni svet pozval. Ravno tako pozivljamo tudi vse gg. uradnike, ki so že vpokojeni, ne glede na to, ali bivajo v domovini ali v tujini, da sporoče nemudoma Narodnemu svetu svoj naslov in natančno opišejo posel, ki so ga v zadnjem času svojega uradovanja izvrševali. Prosimo, da se tudi ti gospode pripravijo, da bodo po svojih močeh služili domovini. — Predsedstvo N. S.

Še enkrat pozivamo naše ljudi, naj bodo mirni in naj vzdržujejo povsod red. Današnja doba je tako resna, da se mora na vsak način opustiti vse, kar bi kalilo mir in red. Voditelji ljudstva, izobraženci, naj povsod v tem smislu uplivajo na ljudstvo.

Položaj v Mariboru. V Mariboru se je glede prehrane dosegel med strankami sporazum. V mestni prehranjevalni odbor in urad pridejo sedaj tudi zastopniki Slovencev in socialnih demokratov. Nemški zastopniki so izjavili pri skupnem posvetovanju, da se popolnoma udajo v položaj in da hočejo Nemci biti odslej popolnoma nepristranski. Skrbeti hočejo za popolno varnost vseh meščanov in prosijo, da naj bo to, kar je bilo v preteklosti, pozabljeno.

Na Spodnjem Stajerskem so imenovani sami slovenski okrajni glavarji in sicer: dr. Lajnšic za Maribor, dr. Pirkmaier za Ptuj, dr. Ratej za Celje, dr Koropec za Brežice, dr. Lipovšek za Mozirje, dr. Trstenjak za Konjice, dr. Ipavic za Slov. Gradec in dr. Vaupotič za Ljutomer. — Mariborskemu okraj. glavarstvu se je pridelil upravni odbor Narodnega sveta za celo Spodnje Štajersko. V tem so: dr. Anton Jarovšek, dr. Kukovec in poslanec Pišek. Dr. Kukovec bo začasno še nadzoroval delovanje pri centralah v Gradcu, dokler se ne izvede popolna ločitev.

Vojaška oblast na Slov. Štajerju je Narodni svet izročil slovenskemu generalu Maistru. Podrejene so mu vse čete na Slov. Štajerskem.

Proč v nemškim vsiljevanjem! Od višjih šolskih oblasti se priporoča učiteljstvu nabava lista »Blätter für den Abteilungsunterricht« (listi za pouk v oddelkih), spisal prof. Peerz. Čudno je to priporočevanje. Prof. Peerz ni poseben prijatelj Slovencev. Po Slovenskem Štajerju so večinoma večrazrednice s 5 do 6 razredi. V teh ni treba poučevati po oddelkih. Sicer imamo svoje slovenske šolske liste, ki nam ponujajo dovolj snovi, da nam ni treba iskati pomoči v nemških listih. Peerzovih »Blätter für den Abteilungsunterricht« si ne bodemo naročevali. Gg. nadzorniki si naj to dobro zapomnijo!

Vsak izvoz iz Spodnještajerske je prepovedan. Ako bi torej prišli tuji kupci h kmetom kupovat sadje in druge reči, ne prodajte jim nič, ker ne smejo nič odpeljati. Prodajte pa takim kupcem, ki imajo legitimacijo za nakupvanje od domačega okrajnega glavarstva.

Jabolka in korenje kupuje prehranjevalni urad okr. glavarstva v Mariboru. Za jabolka plača pri posestniku 1 K za kilo. Za korenje pa plačuje 40 v na postaji ali pri okr. glavarstvu v Mariboru. Dobro je, če se prej vpraša pri prehranjevalnem uradu v Mariboru (Edmund Schmidova ulica), kam se naj korenje pelja.

Dr. Fric Adler je oproščen in spuščen na prosto.

Poziv slovenskim vojakom.

Poveljstvo mariborske posadke se je podelilo slovenskemu generalu Maistru. Jugoslovanska domovina potrebuje za svojo obrambo vojaštva. Vsi moški sodržavljani od 17. leta naprej se pozivljajo, da se priglasijo prostovoljno va narodno obrano. Vojaki se naj priglasijo pri svojih dosedanjih poveljstvih, nevojaki pa pri Narodnem svetu v mestih pa pri narodnih obranah.

Dopisi.

Maribor. Na glavarstvu velika sprememba. Pri vhodu vojaška straža z narodnimi jugoslovanskimi kokardami na čepicah. Pozdravljajo „Na zdar!“ Uradne posle prevzel dr. Bajnšič. Narodni svet posluje na glavarstvu v bivši Weissovi sobi. General Maister in jugoslovanski častniški zbor zbar na glavarstvu.

Na Pragarskem so od torka na sredo ljudje takoj opazili, kako so premikači in sprevodniki poslovali v slovenskem jeziku. Slišal si odločno in glasno vedno: „Pozor!“ — „Naprej!“ — „Stoj!“ — itd. itd. Radostno so se čudili in njihova narodna samozavest je vidoma rastla.

Celje. Da se prihrani razsvetljava in kurivo, se pri c. kr. okrajnemu glavarstvu v Celju od ponedeljka, dne 4. t. m., naprej uvedejo uradne ure neprenehoma od 8. ure zjutraj do 3. ure popoldne. Uradni dnevi za razprave s strankami ostanejo kakor do sedaj v sredo in soboto. Po 3. uri popoldne pa daja pojasnila v izvanrednih, nujnih zadevah vsakokratni nadzorovalni uradnik. Navedeni predpisi so tiče o tudi okrajnega gospodarskega urada v hotelu „Pri zamorcu“ in okrajne podporne komisije v Narodnem domu.

Listek uredništva.

Šoštanj: Prepozno. — Šmarjeta: V eni prihodnjih številk.

Izdajatelj in založnik: Konsorcij „Straža.“ Odgovorni urednik: Vekoslav Stupan. Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru.